

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 2022 р. №

Критерії
оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам
господарювання для забезпечення розвитку регіонів

1. Ці критерії встановлюють умови, за яких державна допомога суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів (далі – державна допомога) є допустимою для конкуренції та гарантує, що позитивний вплив державної допомоги на досягнення цілі регіонального розвитку перевищує її потенційний негативний вплив на конкуренцію.

2. У цих критеріях терміни вживаються у значеннях, наведених у Бюджетному, Господарському та Податковому кодексах України, законах України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», «Про захист економічної конкуренції», «Про інноваційну діяльність», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про фінансовий лізинг» та постанові Кабінету Міністрів України від 31 січня 2018 р. № 36 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання» (Офіційний вісник України, 2018 р., № 14, ст. 473).

3. Ці критерії не застосовуються до державної допомоги:

1) що надається суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у металургійній, транспортній, суднобудівній, енергетичній галузях та в галузі вугільної промисловості;

2) що надається суб'єктам господарювання, які перебувають у скрутному становищі;

3) що надається суб'єкту господарювання, який не виконав рішення Уповноваженого органу з питань державної допомоги (далі – Уповноважений орган) про повернення незаконної державної допомоги, визнаної недопустимою для конкуренції (в разі наявності такого рішення), в порядку, передбаченому законодавством про державну допомогу;

4) що надається на експортну діяльність, яка безпосередньо пов'язана з обсягом експорту, створенням та функціонуванням дистриб'юторської мережі або іншими поточними витратами, пов'язаними з експортною діяльністю;

5) якщо її надання обумовлено виконанням отримувачем державної допомоги - іноземним суб'єктом господарювання обов'язкової вимоги заснувати представництво іноземного суб'єкта господарської діяльності на території України;

6) якщо її надання залежить від зобов'язання отримувача державної допомоги використовувати товари (роботи, послуги) вітчизняного виробництва;

7) що надається на переміщення діяльності суб'єкта господарювання між країною-членом Європейського Союзу й Україною (далі – переміщення).

Переміщення вважається таким, що відбулося, якщо виконуються одночасно всі такі умови:

а) отримувач державної допомоги або суб'єкт господарювання, який пов'язаний з ним відносинами контролю, переміщує ту саму чи подібну господарську діяльність, або частину цієї діяльності;

б) товари (роботи, послуги), що вироблялися/виконувалися/надавалися до переміщення та після нього, повністю або частково використовуються для однієї і тієї ж цілі та задовольняють потреби тієї ж групи споживачів;

в) втрачаються робочі місця суб'єкта господарювання, який знаходився у відповідній країні до його переміщення.

4. Ці критерії застосовуються Уповноваженим органом для проведення оцінки допустимості державної допомоги, яка надається з метою забезпечення сприяння соціально-економічному розвитку регіонів, стимулювання інвестиційної та інноваційної активності суб'єктів господарювання, сприяння діяльності щодо реалізації вироблених ними товарів (робіт, послуг), забезпечення зайнятості населення.

5. До категорій отримувачів державної допомоги належать суб'єкти господарювання, що здійснюють господарську діяльність у будь-якій галузі, крім галузей, зазначених у пункті 3 цих критеріїв.

6. Державна допомога надається в будь-яких формах, визначених законодавством.

7. Державна допомога є допустимою, якщо одночасно виконуються такі вимоги:

1) державна допомога має стимулюючий ефект, а саме, державна допомога надається отримувачу державної допомоги до початку робіт над проектом, який реалізується із залученням державної допомоги (далі – інвестиційний проект) чи провадженням діяльності.

Інвестиційний проект вважається розпочатим, а діяльність впроваджена, якщо наявна хоча б одна з таких ознак:

а) отримувач державної допомоги розпочав будівельні роботи, пов'язані з інвестиціями, або

б) отримувач державної допомоги взяв на себе зобов'язання, підтвержені офіційними юридичними документами щодо замовлення устаткування (обладнання), або

в) отримувач державної допомоги взяв на себе будь-яке інше зобов'язання, внаслідок якого інвестиції не можуть бути приведені в початковий стан.

Купівля земельної ділянки та підготовчі роботи, зокрема, такі як отримання дозволів та проведення попередніх техніко-економічних досліджень, не вважаються початком робіт над інвестиційним проектом чи впровадженням діяльності.

У випадку приєднання одного суб'єкта господарювання до іншого, початком робіт над інвестиційним проектом вважається придбання активів, безпосередньо пов'язаних із суб'єктом господарювання, який приєднується.

2) державна допомога спрямовується на відшкодування суб'єктам господарювання витрат, які є допустимими, якщо вони пов'язані з:

а) інвестиціями в:

права власності на результати інтелектуальної діяльності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності, право користування майном та майновими правами, набуті в установленому законодавством порядку (далі – нематеріальні активи);

основні засоби і оборотні активи, які мають матеріальну форму і не є коштами, цінними паперами, деривативами і нематеріальними активами (далі – матеріальні активи).

Зазначені інвестиції повинні бути початковими, тобто відповідати одній з таких умов (далі – початкові інвестиції):

- 1) створення нового суб'єкта господарювання або запровадження нового виробництва;
- 2) розширення можливостей вже існуючих виробничих потужностей;
- 3) диверсифікація асортименту товарів (робіт, послуг), які попередньо не вироблялися/пропонувалися;
- 4) фундаментальна зміна в загальному виробничому процесі товару (робіт, послуг);
- 5) придбання активів, що належать суб'єкту господарювання, діяльність якого буде припинено в разі непридбання його активів. Придбання акцій суб'єкта господарювання не є початковими інвестиціями.

Умови початкових інвестицій не застосовуються, якщо отримувач державної допомоги розміщує придбані активи не у власних приміщеннях, а у приміщеннях своїх постачальників, і виконуються одночасно такі умови:

- постачальник розташований на території України;
- матеріальні/нематеріальні активи використовуються протягом періоду обслуговування діяльності не менше п'яти років (для суб'єктів великого підприємництва) та не менше трьох років (для середнього та малого підприємництва);
- матеріальні/нематеріальні активи обслуговують діяльність, що безпосередньо пов'язана з виробничим процесом, заснованим на початкових інвестиціях;
- постачальник не отримує державної допомоги для забезпечення розвитку регіонів та для підтримки малого та середнього підприємництва.

б) виплатою заробітної плати, що виникає при створенні нових робочих місць внаслідок інвестицій, розрахованою протягом двох років;

У разі покриття за рахунок державної допомоги витрат на виплату заробітної плати, отримувачем державної допомоги повинно одночасно забезпечуватися:

- здійснення інвестицій, що призвело до збільшення штатних одиниць відповідного отримувача державної допомоги в порівнянні із середнім показником за останні 12 місяців (у разі ліквідації робочих місць протягом такого періоду їх кількість визначається з огляду на загальну кількість нових робочих місць);
- заповнення вакансій протягом трьох років з моменту створення відповідного робочого місця;
- збереження створених робочих місць протягом п'яти років (для суб'єктів великого підприємництва) та протягом трьох років (для середнього та малого підприємництва) з дати зайняття посади;

або

в) поєднання витрат, визначених пунктами «а» та «б» цього підпункту критеріїв, за умови неперевищення обсягу витрат, визначених пунктами «а» або «б» цього підпункту критеріїв, залежно від того, яка категорія витрат є більшою.

8. Інвестиції в матеріальні активи можуть включати витрати, пов'язані з:

- 1) орендою землі та будівель, строк оренди яких не менше п'яти років з дня очікуваного завершення реалізації інвестиційного проекту для суб'єктів великого підприємництва або не менше трьох років для середнього та малого підприємництва;
- 2) орендою майна, в разі коли така оренда здійснюється у формі фінансового лізингу, при якому на отримувача державної допомоги покладається обов'язок щодо придбання майна після завершення строку фінансового лізингу (крім оренди землі та будівель).

9. За рахунок державної допомоги покриваються витрати на інвестиції в нематеріальні активи, які:

- 1) використовуватимуться виключно на виробництві, для цілей якого отримано державну допомогу;
- 2) можуть бути амортизовані;
- 3) придбані на ринкових умовах у третіх осіб, що не пов'язані із покупцем відносинами контролю;
- 4) будуть включені до активів отримувача державної допомоги;
- 5) залишаються пов'язаними з інвестиційним проектом, для якого надається державна допомога, не менше п'яти років для великих підприємств або трьох років для середнього та малого підприємництва;
- 6) для великих підприємств не перевищують 50 відсотків загального обсягу допустимих витрат, що можуть покриватись за рахунок державної допомоги.

10. Не є допустимою державна допомога, спрямована на:

- 1) інвестиції на перенесення активів без виконання вимог, передбачених у підпункті «а» підпункту 2 пункту 7 цих критеріїв;
- 2) звичайне оновлення виробничого процесу.

11. Максимальний розмір державної допомоги становить:

- для суб'єктів великого підприємництва — до 50 відсотків сукупного розміру витрат, передбачених для забезпечення розвитку регіонів;
- для суб'єктів середнього підприємництва — до 60 відсотків таких витрат;
- для суб'єктів малого підприємництва — до 70 відсотків таких витрат.

12. Максимальний розмір державної допомоги для реалізації інвестиційного проекту, за яким допустимі витрати перевищують суму, еквівалентну 50 млн євро, розмір яких визначається за офіційним валютним курсом Національного банку України, встановленим на дату надання такої допомоги, та здійснюється інвестиція одним отримувачем державної допомоги з урахуванням відносин контролю, розраховується за такою формулою:

$$M = R \times (A + 0,5 \times B + 0,34 \times C),$$

де M — максимальний розмір державної допомоги;

R — максимально допустима державна допомога, $R = 0,5$;

A — частина витрат, пов'язаних із забезпеченням розвитку регіонів, у сумі, еквівалентній 50 млн євро за офіційним валютним курсом Національного банку України, встановленим на дату надання державної допомоги;

B — частина витрат, пов'язаних із забезпеченням розвитку регіонів, що перевищує суму, еквівалентну 50 млн євро, але не більш як 100 млн євро за офіційним валютним курсом Національного банку України, встановленим на дату надання державної допомоги;

C — частина витрат, пов'язаних із забезпеченням розвитку регіонів, що перевищує суму, еквівалентну 100 млн євро за офіційним валютним курсом Національного банку України, встановленим на дату надання державної допомоги.

13. Максимальний розмір державної допомоги, що може бути наданий отримувачу державної допомоги, визначається з урахуванням сукупного розміру державної допомоги.

Сукупний розмір державної допомоги, включно з незначною державною допомогою, яка надається отримувачеві державної допомоги на відшкодування тих

самих допустимих витрат, розраховується як сума державної допомоги за всіма програмами державної допомоги та/або індивідуальної державної допомоги.

14. Визначення максимального розміру державної допомоги та витрат, що можуть бути відшкодовані суб'єктам господарювання, здійснюється з урахуванням податків (зборів, обов'язкових платежів).

Допустимі витрати чітко підтверджуються надавачем державної допомоги.

15. Державна допомога, що буде виплачена в майбутньому, в тому числі та, що виплачується декількома частинами, а також допустимі витрати, приводяться надавачем державної допомоги у відповідність із їх розміром на момент надання державної допомоги.

16. Будь-які початкові інвестиції, пов'язані з тією ж чи аналогічною діяльністю розпочатою одним і тим самим отримувачем державної допомоги протягом трьох років з дати початку робіт щодо інших допоміжних інвестицій на території України, вважаються частиною єдиного інвестиційного проекту.

Для розрахунку обсягу єдиного інвестиційного проекту застосовується валютний курс Національного банку України, встановлений на дату надання державної допомоги для першого інвестиційного проекту.

Інвестиції приводяться у відповідність з їх розміром надавачем державної допомоги на момент надання державної допомоги для першого інвестиційного проекту.

Збільшення інвестиційних витрат інвестиційного проекту під час його реалізації (після початку робіт) не може призвести до збільшення загальної суми державної допомоги, що надається, навіть якщо допускається більший максимальний розмір державної допомоги в регіоні, де здійснюються інвестиції.

У разі зниження допустимих витрат інвестиційного проекту під час його реалізації, сума наданої державної допомоги з метою забезпечення дотримання максимального розміру державної допомоги зменшується.

17. Інвестиції та нові робочі місця повинні бути збережені отримувачами державної допомоги у відповідному регіоні не менше п'яти років (для суб'єктів великого підприємництва) та трьох років (для середнього та малого підприємництва) після завершення здійснення інвестицій.

18. Отримувач державної допомоги під час реалізації інвестиційного проекту зобов'язаний зробити фінансовий внесок у розмірі не менше 25 відсотків витрат на його реалізацію за рахунок власних ресурсів або шляхом залучення зовнішнього фінансування без будь-якої державної підтримки.

19. Придбання активів для реалізації інвестиційного проекту та/або провадження діяльності отримувачем державної допомоги повинно здійснюватися на ринкових умовах у суб'єктів господарювання, які не пов'язані відносинами контролю із покупцем. Придбані активи повинні бути новими, виключенням є покупці – суб'єкти середнього та малого підприємництва, а також активи у вигляді цілісного майнового комплексу.

20. У разі надання державної допомоги суб'єктам великого підприємництва на запровадження змін виробничого процесу, розмір витрат на реалізацію інвестиційного проекту повинен перевищувати суму амортизації активів, пов'язаних із діяльністю, яка підлягає модернізації, протягом попередніх трьох фінансових років.

21. У разі надання державної допомоги на диверсифікацію виробництва діючого суб'єкта господарювання розмір витрат на реалізацію інвестиційного проекту повинен на 200 відсотків перевищувати балансову вартість активів, які повторно використовуються, відповідно до даних фінансового року, що передував початку робіт.

22. У разі якщо державна допомога надається за таких умов:

отримувач державної допомоги не може довести, що державна допомога не буде спрямована на переміщення відповідно до пункту 3 цих критеріїв; або
максимальний розмір державної допомоги для реалізації інвестиційного проекту розрахований відповідно до формули, зазначеної в пункті 12 цих критеріїв, за яким допустимі витрати перевищують 100 млн євро за офіційним валютним курсом Національного банку України, встановленим на дату надання державної допомоги, то:

- надавач державної допомоги додатково обґрунтовує досягнення цілі регіонального розвитку, шляхом прямих (створенням робочих місць, тощо) або непрямих (місцевими інноваціями, тощо) показників, зокрема:

а) збільшення кількості робочих місць, безпосередньо створених за рахунок інвестиції, з урахуванням необхідного рівня кваліфікації;

б) збільшення кількості нових робочих місць, які можуть бути створені в локальній мережі (суб)постачальників, сприяючи кращій інтеграції інвестицій у відповідний регіон;

в) зобов'язанням отримувача державної допомоги розпочати професійне навчання своїх працівників без залучення на такі заходи додаткової державної допомоги на їх професійну підготовку;

г) економією на масштабі або іншому внеску в регіональний розвиток, зокрема, внаслідок об'єднання однієї галузі, що призводить до підвищення її ефективності;

г) інвестиціями у високотехнологічні галузі, що передбачають передачу технологій до регіону, в якому здійснюється інвестиція;

д) внеском інвестиційного проекту в здатність регіону створювати нові технології завдяки місцевим інноваціям, зокрема, завдяки співпраці нового виробничого підприємства з місцевими закладами вищої освіти;

е) довготривалим інвестуванням у регіон отримувачем державної допомоги.

- надавач державної допомоги, додатково обґрунтовує, що державна допомога є відповідним політичним засобом для вирішення мети надання державної допомоги, а саме:

визначено фактори, що стримують регіональний розвиток, та конкретні перешкоди для суб'єктів господарювання, що працюють у регіоні, та встановлено, якою мірою фактори, що стримують регіональний розвиток також можуть бути успішно вирішені іншими заходами, що не стосуються державної допомоги;

обґрунтовано те, що обрана форма державної допомоги є найкращим засобом впливу на інвестиції чи рішення щодо вибору місцезнаходження об'єкта інвестицій.

23. Державна допомога, передбачена в пункті 22 цих критеріїв, обмежується необхідним мінімумом на основі підходу чистої доданої вартості.

Підхід чистої доданої вартості передбачає, що максимальна сума державної допомоги відповідає чистим витратам на реалізацію інвестицій на відповідній території, порівняно з таким же інвестиційним проектом, який реалізується без державної допомоги, та здійснення аналізу за одним з таких методів:

інвестиційне рішення – це метод за яким розмір державної допомоги не повинен перевищувати мінімум, необхідний для того, щоб зробити інвестиційний

проект достатньо прибутковим, а саме, інвестиційний проект не повинен призводити до отримання прибутку отримувачем державної допомоги вищого, ніж його отримують у звичайних ринкових умовах інші суб'єкти господарювання цієї галузі, які не отримали державної допомоги; при цьому державна допомога не надається на реалізацію інвестиційного проекту на товарному ринку, який неспроможний забезпечити сталий розвиток суб'єктів господарювання, в тому числі через суттєву збитковість;

рішення щодо розташування – це метод, за яким розмір державної допомоги не повинен перевищувати різниці між чистою теперішньою вартістю інвестицій на території, на якій розміщується інвестиційний проект, який фінансується за рахунок державної допомоги, та чистою теперішньою вартістю в іншому регіоні. Всі відповідні витрати та прибутки повинні бути враховані, зокрема, адміністративні витрати, транспортні витрати, витрати на професійну підготовку працівників, які не покриваються державною допомогою, а також різниця в оплаті праці. При розрахунку не враховується державна допомога, що надається в іншому регіоні.
